

TARİHİ BİR MEYDANIN PEYZAJ TASARIMI: ÇANAKKALE ZAFER MEYDANI

Füsun ERDURAN NEMUTLU^{1*}

^{1*}Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Çanakkale, Türkiye
fusunerduran@comu.edu.tr ORCID: 0000-0002-0104-5994

Özet

Kentlere kimlik kazandıran meydanlar erişim, ticaret, estetik ve rekreasyon gibi farklı sosyal ve kültürel işlevlere sahiptir. Bu çalışmada Çanakkale kent tarihinde önemli işlevlere sahne olmuş Çanakkale Zafer Meydanının yeniden ele alınarak tasarlanması amaçlanmıştır. Çalışmada Zafer Meydanı görsel olarak incelenmiş, yapısal ve bitkisel elemanları analiz edilmiştir. Alanın kent kullanımındaki işlevleri ve kullanıcıların ihtiyaçları dikkate alınarak yenilenmesi gerektiği belirlenmiştir. Meydanın kentin iki ana aksını birbirine bağlaması sağlanırken oturma-dinlenme üniteleri çeşitlendirilerek zenginleştirilmiştir. Ayrıca alanda estetik bitkisel kompozisyonlara yer verilmiştir. Fikir projesi niteliğinde olan peyzaj tasarımı çalışmasının gelecekte kamu kurumları ve yerel yönetime katkı sağlaması hedeflenmiştir.

Anahtar kelimeler: Kent meydanı, Kentsel meydan tasarımı, Peyzaj tasarımı, Bitkisel tasarım

LANDSCAPE DESIGN OF A HISTORICAL SQUARE: ÇANAKKALE ZAFER SQUARE

Abstract

Squares that give identity to cities have different social and cultural functions such as access, trade, aesthetics and recreation. In this study, it is aimed to re-design the Çanakkale Zafer Square, which has been the scene of important functions in the history of Çanakkale city. In the study, Zafer Square was visually examined and its structural and plant elements were analyzed. It has been determined that the area should be renewed considering the functions of the city and the needs of the users. While ensuring that the square connects the two main axes of the city, the living-resting units are diversified and enriched. In addition, aesthetic herbal compositions are included in the area. It is aimed that the landscape design work, which is an idea project, will contribute to public institutions and local administration in the future.

Keyword: City square, Urban square design, Landscape design, Planting design

1. GİRİŞ

Yapılar ve yapı adaları ile çevrelenmiş toplanma alanı konumunda olan meydanlar kent dokusunu oluşturan farklı işlevlerdeki açık kamusal alanlar arasında bağlantı kurarlar (Tırnakçı, 2020). Böylece odak alan niteliğindeki kentin düğüm noktalarıdır. Meydanlar bölgeyi tanımlar, tarif eder, bireyi yönlendirir ve kenti okunabilir hale getirirler. Sosyal açıdan ise tüm gün ve yıl boyu geniş kitlelere hitap ederler, sosyal ve rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılarlar. Bu nedenlerle meydanlar birçok işlevi bir arada sunan çekim merkezi niteliğindedirler.

Sözlük anlamı olarak meydan, halkın toplandığı, çoğu binalarla çevrili, açık ve geniş yerdir. Aslan (2014)'e göre; en geniş anlamı ile meydan, boşluk demektir (s. 20). Kevin Lynch'e göre ise, kentsel alanların yoğun aktivite odağıdır ve yüksek yoğunlukta yapılar ve caddelerle çevrelenmiştir (Marcus ve Francis 1998). Weber (2000) ise meydanı, farklı sosyal sınıftan, ırklardan ve etnik yapılardan insanların karşılaşarak sosyalleştiği alanlar olarak tanımlamıştır (Bayramoğlu ve Yurdakul, 2019). Genel anlamı ile meydan; bireyi kuşatan, bütünleştiren ve sahip olma duygusunu yaratan, yatay ve düşey hacimsel elemanlarla sınırlanmış mekânlardır (Öztaş, 1998). Günümüzde ise, sert zeminli ve taşıtların yer almadığı, kamusal açık mekânlar olarak tanımlanabilir. En çok kullanım amaçları gezinmek, dinlenmek, bir şeyler yiyip içmek ve çevreyi gözlemlemektir (Önder ve Aklanoğlu, 2002).

Avrupa'da meydanların tarihi, Antik Yunan kentlerinden itibaren başlamaktadır. En dikkat çeken özelliği, meydanlarda insan katılımının çok olması ve etkinliklerin de bu ölçüde artmasıdır (Akman, 2020). Kamusal mekân olarak meydanlar tarih boyunca sürekli değişim ve gelişim göstermiştir ve ticari, ulaşım, estetik ve rekreasyonel gibi birçok kültürel, sosyal ve fiziksel işlevlere sahip olmuşlardır (Kır, 2009). Sahip oldukları işlevlere göre de kente kimlik kazandırmakta olup, korunması gereken ortak miras niteliğindedirler (Suher, 1998; İnceiş, 2006; Erdönmez, 2014: 18; Tırnakçı, 2020). Çünkü kent tarihinin mekana işlendiği, toplumsal olayların odak noktasında yer almış alanlardır.

Meydanlarda toplumsal, kültürel, ekonomik çeşitli etkinlikler gün boyu, herkese yönelik olarak gerçekleşir ve kentlilik bilinci pekişir. Meydanda kent yaşamının bir kesiti sergilendiğinden, sosyal yaşamın aynasıdır (Çınar Altınçekiç ve Kart, 2000; Akman, 2020; Erduran Nemutlu ve Derendeli, 2020). Bu nedenle her ülkenin, her kentin doğal, kültürel, sosyal ve ekonomik özelliklerine göre farklı nitelikler taşırlar ve fonksiyonlara sahip olurlar (Çetiner, 1979; Önder ve Aklanoğlu, 2002). Kenti ziyaret edenler ilk olarak kent meydanlarında çevre ile etkileşime geçer, tanır ve paylaşımlar yapar (Bayramoğlu ve Yurdakul, 2019). Ancak dünyanın birçok kentindeki meydanlar ekonominin belirleyiciliği altında kentlerin yaşayan mekânları olma özelliğini gittikçe yitirmektedirler. Bu nedenle meydanları yeniden ele almak gerekmektedir (Çınar Altınçekiç, Engin ve Tanfer, 2014: 132). Çalışma konusu olan Çanakkale Zafer Meydanı da bu örneklerden biridir. Bu nedenle, bu çalışmada Zafer Meydanı'nın tüm kentlinin dinlenme ihtiyacını karşılarken estetik bitkisel tasarıma sahip olması amaçlanmıştır.

Meydan tasarımında ilk olarak göz önünde bulundurulması gereken kentlinin rekreasyon ihtiyacının karşılanabilmesi, oturma ve dinlenme olanakları yaratılmasıdır. Yapılacak estetik bitkisel - yapısal tasarımlar öncelikle bölge sosyal dokusuna ve halkın ihtiyaçlarına uygun olmalıdır. Böylece kentlinin sosyal yaşamının bir parçası olacaktır ve kültürel olarak benimsenecektir.

Meydanın niteliğini belirleyen ölçüt, tasarımda kullanılan tüm malzemelerin ayrı ayrı ve bir arada nasıl kompoze edildiğine bağlıdır. Yapısal ve bitkisel malzeme bu açıdan ele alınmalıdır. Çünkü buna göre kentliler alanı kullanabilecek ve mekân farklı işlevler kazanacaktır. Çevre donatı elemanları meydana kimlik katan en önemli malzemeler olup kaliteli, ergonomik olmaları çok önemlidir. Bu nedenle aydınlatma elemanları ile de alanın gece kullanımı dikkate alınmalıdır. Örneğin aydınlatma elemanları, ışık oyunları ve plastik öğeler alanda yolları, girişleri vurgular, meydanı tanımlar ve mekâna karakter katar. Aynı zamanda meydanlar günün her saati aktif olduklarından güvenlik açısından da aydınlatma ve zemin döşemesi önemlidir. Bu donatıların meydanda başarılı tasarlanabilmesi için toplumun tüm kesimi, her yaş grubu ve dezavantajlı bireyler de dikkate alınmalıdır.

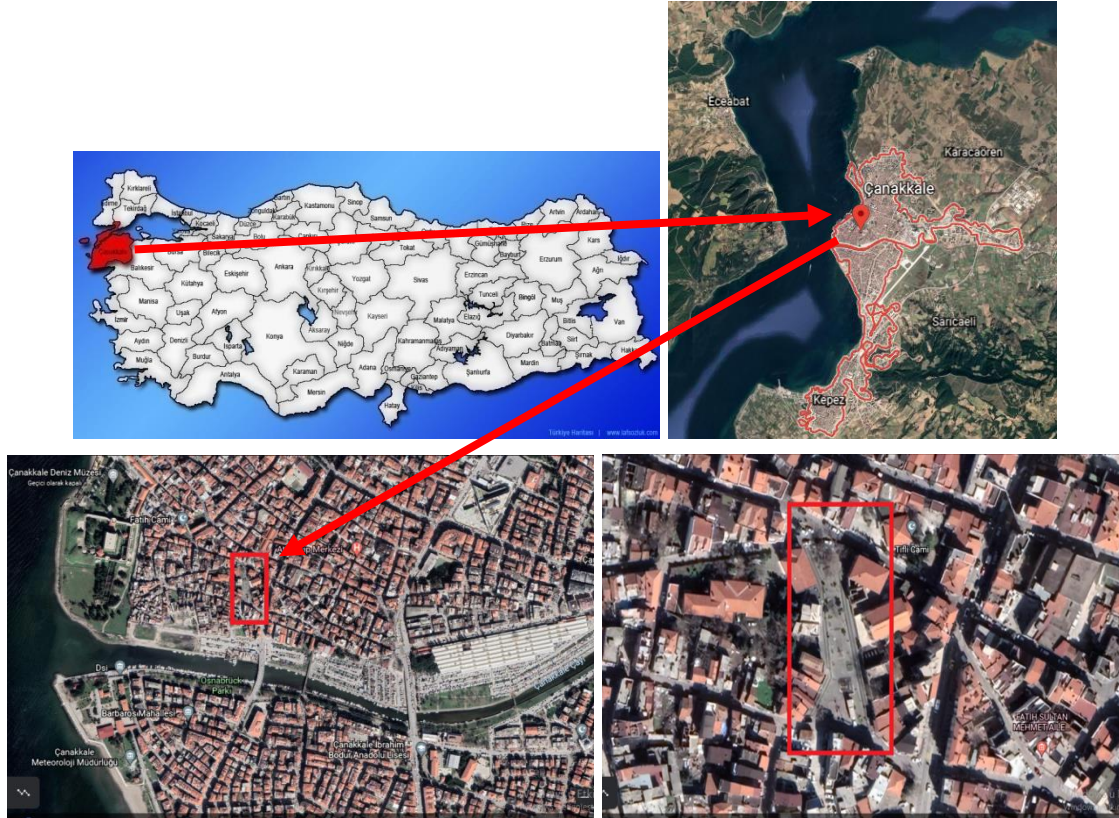
Meydanlar sadece geniş açıklıklar olarak düşünülmemeli, nitelikli ve yeterli bitkisel tasarıma da yer verilmelidir. Meydanda gün boyu toplanma ve dinlenme işlevinin yerine getirilebilmesi ve estetik bir ortam yaratılabilmesi için ilgi çekici biçimlere sahip, yıl boyu farkı renk etkisinde, gölge yapabilecek ve bölge ekolojik şartlarına uyumlu bitkiler ile tasarımlar yapılmalıdır.

Bu ilkeler göz önünde bulundurularak çalışma konusu olarak seçilen meydanın donatılar ve bitkisel tasarım açısından yeterli nitelikte olmadığı belirlenmiş olduğunda alanın yeniden tasarlanması amaçlanmıştır. Çalışmada bu gereklilikten yola çıkılarak peyzaj mimarlığı açısından fikir projesi üretilmiş ve kamu sektörünün gelecekte yararlanması hedeflenmiştir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Çanakkale ili, Türkiye'nin kuzeybatısında olup boğaz ile ayrılan Biga ve Gelibolu Yarımadalarından oluşmaktadır. Kent merkezi Biga Yarımadası'nda, Anadolu topraklarında yer alır. İl geçiş bölgesinde yer aldığından, Akdeniz ve Karadeniz iklimleri hüküm sürmektedir. Yaz aylarında sıcak ve kurak, kış aylarında serin ve yağışlı geçen il'in, Temmuz-Ağustos ayı sıcaklık ortalaması 25-35°C arasında değişmektedir. Rüzgârlar genelde kuzeyden gelen poyraz ve güneyden gelen lodos rüzgârlarıdır. Çanakkale kent merkezi 40° 03' ve 40° 18' kuzey enlemleri ile 26° 34' ve 26° 47' doğu boylamları arasında olup, yaklaşık 33,91km² yüzölçümüne sahiptir (Doğa Koruma ve Milli Parklar 3. Bölge Müdürlüğü, 2014).

Çalışma konusu olan 'Zafer Meydanı' ise kent çekirdeğinde, kentin ilk yerleşim bölgesinde, Fevzipaşa Mahallesi, Tıflı Sokak'ta olup yaklaşık 2.200 m² büyüklüğündedir. Meydanın koordinatları Google Earth de yer alan, 26.02.2021 uydü görüntüsü verilerine göre 40° 08' 43,7" (N) Kuzey enlemi ile 26° 24' 12,1" (E) doğu boylamı arasındadır (Şekil 1).

Şekil 1. Çalışma alanının konumu (Google Earth 2021'den yararlanılarak hazırlanmıştır)

Çalışmanın yardımcı materyallerini konu ile ilgili literatür çalışmaları, alana ait dijital, yazılı ve görsel veriler, haritalar, fotoğraflar, sözlü görüşmeler, Google Earth 2021 görüntüsü, Autocad 2013, Sketchup 2014, 3dsmax 2019, Lumion10.3.2 programları oluşturmaktadır.

Çalışma yönteminin belirlenmesinde Jienan, 2009; Jauslin, 2012; Wu, Zou and Ren, 2013; Kiper ve Karakaya, 2013; Altunkasa ve Uslu 2016; Çakmak, Özden ve Uslu, 2021 tarafından yapılmış kaynaklardan yararlanılmıştır. Bu çalışmaların yöntemi, temel olarak literatür araştırmaları ve alan haritaları yanı sıra, çalışma alanlarında yerinde yapılan incelemeler ve fotoğrafların veri olarak kullanılması ve bunların peyzaj mimarlığı açısından analizlerinin yapılması, sentezlenerek öneri projeler geliştirilmesine dayanmaktadır. Bu doğrultuda çalışma yönteminde öncelikle literatür taraması yapılmış, sonra farklı açılardan alanın fotoğrafları çekilmiş, alanda yer alan tüm bitkisel ve yapısal elemanların işlevleri, sorunları ve potansiyelleri incelenmiş,

detaylı fotoğraflarla sövrey analizi yapılmıştır. Alanın kullanımı ve özgün değeri dikkate alınarak tasarım süreci şu şekilde kurgulanmıştır: 1- Alana ait toplanan verilerin bir araya getirilip değerlendirilmesi; 2- Alanın mekânsal analizi; 3- Sorun ve ihtiyaçlar dikkate alınarak çözümlenmesi; 4- Tüm bilgiler çerçevesinde işlevler oluşturulması, işlevlere göre kullanımların yapısal ve bitkisel materyallerin belirlenerek avan projenin (AutoCad-2019 programı) çizilmesi; 5- Projenin görsellerinin 3 boyutlu olarak (3dsmax 2019 ve Lumion 10.3.2 programı) sunulması.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

3.1. Alanın Mevcut Durumu

Zafer Meydanı kentsel sit alanı sınırları içerisinde yer almakta olup, kentin çok kültürlü kimliğini yansıtmaktadır. Çünkü meydanda kentin tarihine tanıklık etmiş önemli yapılar bulunmaktadır: Eski Ermeni Kilisesi (Surb Kevor Kilisesi), Tıflı Camii, Manfred Osman Korfmann Kütüphanesi, Ece Ayhan Kültür Evi, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Dila Kurt Evi ve Milli Eğitim Bakanlığı Çanakkale Bilim ve Sanat Merkezi. Bunlar alan haritası üzerinde gösterilmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. Meydanda yer alan kullanımlar (2021)

Meydan, kent tarihinde Ermeni ve Rumların yaşadığı mahallenin merkezinde yer almıştır (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021). Bölge genellikle ticaret ve zanaat işleri yapan Ermenilerin yaşadığı bir mahalledir. Zamanla bölgede önemli ekonomik güce sahip olmuşlar ve 1915 yılı başlarında nüfusları 1.500'e ulaşmıştır. Kilise 1669 yılında inşa edilmiş, 1691'de Türkler tarafından yıkılmış, 1718 yılında Sultan III. Ahmet'in fermanıyla yeniden inşa edilmiştir. Kilise 1950 yılına kadar aktif olarak kullanılmıştır. Meydana adını veren, Gregoryan'lara ait Surp Kevork Kilisesi kurulduğu dönemde önemli iki kiliseden biridir. Onun yanında yer alan rahiplerin kaldığı ev ise günümüzde harabe durumdadır (Kaya, 2001). Kilise, bölgede cemaati kalmayınca terk edilmiştir. Ancak meydan bu kimliği ile anılmaya devam etmektedir.

O dönemden sonra silah deposu, etnografya müzesi, kültür merkezi, güzel sanatlar bölümü dersliği olarak kullanılmıştır. Yakın dönemlerde ise 2013 yılından itibaren Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tasavvuf Topluluğunun faaliyetleri kapsamında kullanılmaktadır (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 2016).

Meydanın köşesinde, Tıflı Camii'nin karşısında yer alan tarihi yapı, 1890 yılında yapılarak Ermeni okulu olarak kullanılmıştır. Cumhuriyet döneminden sonra tütün deposu olan bu yapı, 2006 yılında Çanakkale Belediyesince satın alınmış ve vâkıfa devredilmiş, Prof. Dr. Manfred Osman Korfmann anısına kütüphaneye dönüştürülerek varlığını korumuştur. Troia Kazı Heyeti eski başkanı olan Korfmann, 2005 yılında hayatını kaybedince ailesi 6 bin kitap ile 10 bin makalesini bu kütüphaneye bağışlar ve 2007 yılında açılışı yapılır. Kütüphanede Troia ve Troas arkeolojisine yönelik yayınlarla birlikte, Anadolu, Gürcistan, Balkanlar, Avrupa ve genel arkeoloji konularını kapsayan yayınlar da bulunmaktadır. Kütüphane, Jucker ailesinin yaptığı büyük bağıştan sonra da klasik arkeoloji alanında dünyanın sayılı kütüphaneleri arasında yer almaktadır. Bina, kütüphane dışında, konferans, seminer, çalıştay ve sergi gibi faaliyetlere de ev sahipliği yapmaktadır. Gelecekte, binaya eklenecek misafirhanesi ile araştırmacılara konaklama imkânı da sağlanması planlanmaktadır (Çanakkale Belediyesi, 2021). Bölgedeki önemli tarihi yapılardan olan Tıflı Camii, 1891 yılında yaptırılmıştır ve 1922 tarihli belgelere göre Yörük Hüseyin Ağa vakıflarına aittir. Kitabesinde caminin kuzeybatısında çocukların dini eğitim aldığı okuldan bahsedildiği için adı Tıflı olmuştur (Dündar, 2017). Çanakkale'de yaşayan Ece Ayhan'ın adının verildiği Ece Ayhan Kültür Evi, Çanakkale Belediyesinin restore edip, 2015 yılında yeniden kullanıma sunduğu tescilli geleneksel bir yapıdır. Bu özgün kamusal mekânda (sivil) topluma yönelik toplantı, panel, söyleşi, dinleti, atölye çalışmaları, konser, film gösterimleri gibi birçok kültürel ve sanatsal etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Meydanın diğer tarafında bulunan Çağdaş Yaşamı Destekleme Vakfı (ÇYDD) 'Dila Kurt Kültürevi' ise, genç yaşta hayatını kaybeden Dila Kurt adına açılan Kültür evidir. Bu yapıda, lise ve ilkokul öğrencilerinin kişisel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlanması amacıyla, çeşitli eğitim programları düzenlenmektedir.

Meydana farklı noktalardan girişin bulunması ve sahile uzanan aks içinde olması önemini daha da artırmaktadır. Ancak günümüzde meydan çevresinde terk edilmiş, harabe halinde, bazı yapıların varlığı en önemli sorundur. Bu durum alanda güvenlik açısından önemli risk oluşturmakta ve görsel kirlilik yaratmaktadır. Aynı zamanda tarihi doku ile uyumlu olmayan bakımsız konutlar da vardır. Alanda Çanakkale Belediyesi tarafından yapısal ve bitkisel peyzaj düzenlemesi 2013 yılında yapılmıştır. Alanda oyun ünitesi, donatı elemanları, bitkisel düzenlemeler ve yer döşemesi yapılmıştır. Ancak bu çalışma ile alanın rekreasyonel olarak kullanımı iyileştirilememiştir. Günümüz şartlarında alanın sağlıklı olarak kullanımının sağlanabilmesi için yeniden ele alınması zorunludur. Alanın estetik görünümünü bozan yapıların günümüz ihtiyaçlarına göre kullanımı için kamulaştırılıp, sağlıklılaştırılması veya sahiplerinin desteklenmesi zorunludur. Meydanın kamusal rekreasyon alanı olarak kullanımının daha konforlu olabilmesi için ise özel mekanlardan maskelenmesi gereklidir. Girişi direk meydana olan konutlara bariyerler veya bitkisel çözümler getirilebilir (Şekil 3).

Şekil 3. Meydanın merkezindeki kullanım dışı harabe halindeki tarihi yapılar (Orijinal, 2020-21).

Meydanın en önemli diğer özelliği kentin en yoğun kullanılan, trafik akışının yoğun olduğu İnönü Caddesi ve yaya yolu niteliğinde olan Bankalar Caddesi ile bağlantı sağlamasıdır. Ancak iki alan arasında yer alan Tıflı Sokak tek yönlü trafiğe açıktır ve bu durum hem görsel hem de sağlık açısından kirlilik yaratmaktadır (Şekil 4). Çok dar ve farklı kullanımların bir arada olduğu bu sokak üzerinde düzensiz araç parkları, meydanın bağlantılarını ve sirkülasyonu engellemektedir. Bu sokak yayalaştırılarak trafik bir alt sokağa bypass edilebilir.

Şekil 4. Meydanda Ece Ayhan Kültür Evine doğru görünüş (Orijinal, 2021)

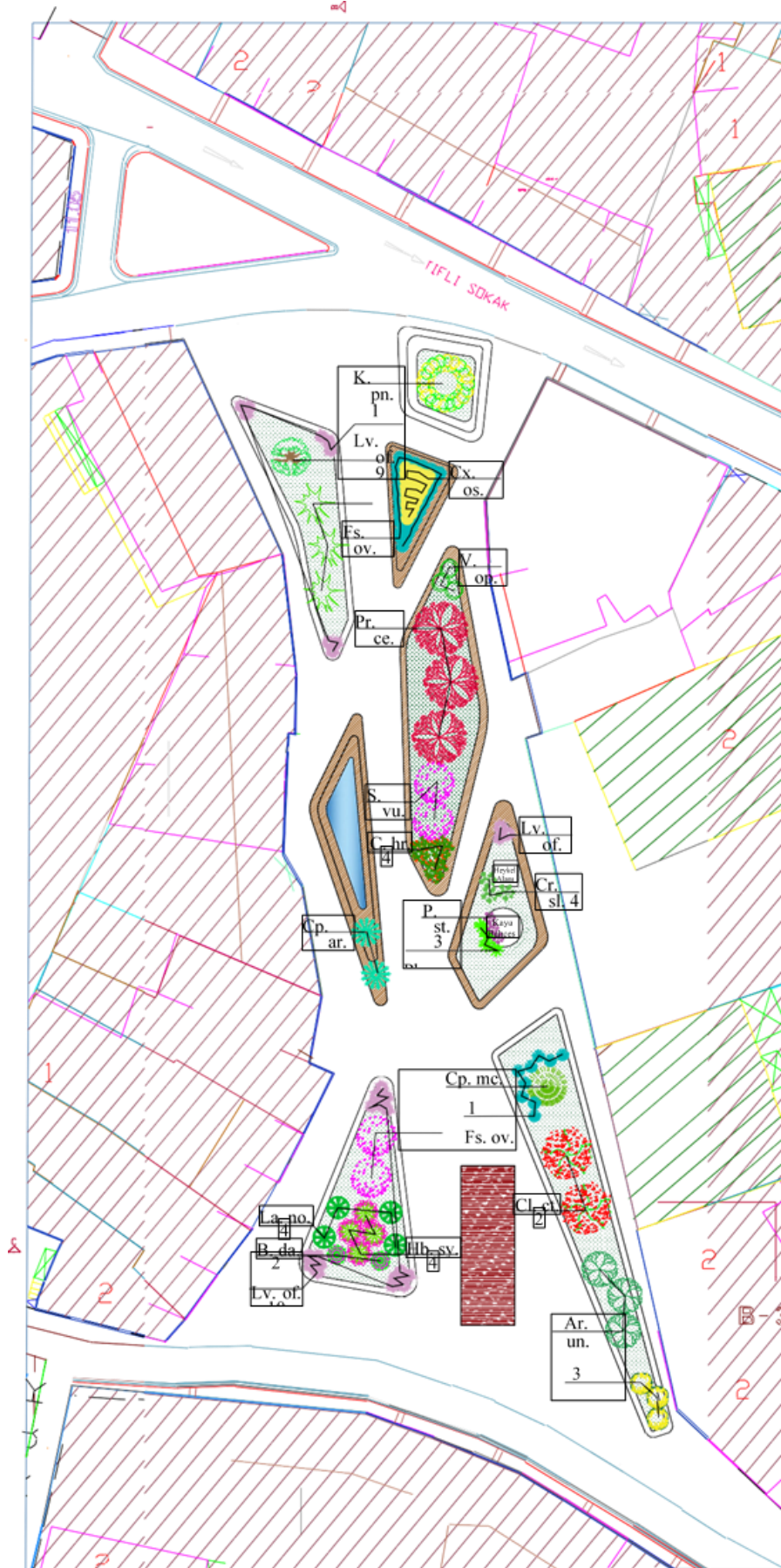
Zafer Meydanında mevcut olan peyzaj tasarım bitkileri şu şekildedir: *Acer negundo* (Akça ağaç), *Ailanthus altissima* (Kokar ağaç: Yıkık yapıların bahçe ve kenarlarında kontrolsüzce gelişmiş), *Biota orientalis* (Doğu Mazısı: Kurumuş), *Fraxinus exelsior* (Dişbudak), *Ligustrum japonicum* (Herdemyeşil Kurtbağrı), *Magnolia grandiflora* (Herdemyeşil Manolya), *Morus sp.* (Dut: Kiliseyi kullanan Vakıf çalışanları tarafından orta alana gölge amaçlı dikilmiş), *Platanus orientalis* (Çınar), *Prunus armeniaca* (Kayısı), *Robinia pseudoacacia* (Yalancı Akasya, bakımsız ve yaşlıdır), *Tilia cordata* (Ihlamur, çarşı caddesi girişinde). Alanda yer alan meyve ağaçları meydan kullanımına uygun değildir. Kilise çalışanları tarafından meydana kontrolsüz olarak sayıca mekanın ilerde çok kapalı mekana dönüştürecek oranda dut ağaçları dikilmiştir. Yerel yönetimin takibi olmaksızın bitki dikilmesi kargaşaya neden olmakta ve bitkisel tasarım açısından estetik olmayan görüntüler oluşmaktadır. Yerel yönetim meydanın alanın onarımı sırasında Manolya ağaçlarını sıra vari şekilde dikmiştir ve bunlar günümüze kadar varlığını devam ettirmiştir. Ancak bölge ikliminde yeterli gelişim gösterememiş ve donatı elemanları ile desteklenmemişlerdir. Manolyalar alanda oturma üniteleri yer almadığından kullanıcılar tarafından fark edilememekte ve alanda katmanlı olarak farklı bitkilerle desteklenmediklerinden yeterli görsel etkileri yaratamamaktadırlar. Çalışma alanında bitkisel tasarım açısından alanın ilgi çekici olmasını sağlayan estetik görüntülere ve rekreasyonel açıdan işlevsel tasarımlara yeterince yer verilmediği belirlenmiştir.

Yapılan değerlendirmeler, bölge kültürel-doğal özellikleri, estetik-görsel etkileri ve kullanıcıların ihtiyaçları dikkate alınarak bitki materyali seçilerek (Çizelge 1), çalışma alanının peyzaj tasarımı yapılmıştır (Şekil 5). Bitkisel tasarım açısından her mevsim farklı nitelikleri ile etki uyandırabilecek, bölge ekolojisine uygun bitkiler kullanılmıştır. Meydanın ana girişi Tıflı Sokak olarak olarak düşünülmüştür. Diğer giriş ise İnönü caddesine bağlantı sağlamaktadır. Bu girişte yer alan trafo, projede bordo renkli olarak gösterilmiş olup günümüzde çevresi oldukça kötü kullanılmaktadır. Bu yapının dış cephe kaplaması ile kaplanarak görsel açıdan iyileştirilmesi gereklidir.

Çizelge 1. Zafer Meydanı bitkisel tasarımında kullanılan bitkiler

No	Bitki Botanik Adı	Türkçe Adı	Adet	Simgesi
1	<i>Arbutus unedo</i>	Kocayemiş	3	Ar. un.
2	<i>Buddleia davidii</i>	Kelebek Çalısı	2	B. da.
3	<i>Callistemon citrinus</i>	Fırça Çalısı	2	Cl. ct
4	<i>Carex oshimensis</i>	Saz Bitkisi	12	Cx. os.
5	<i>Cortaderia selloana</i>	Pampas Otu	4	Cr. sl.
6	<i>Cupressus arizonica pyramidalis</i>	Arizona Servisi	4	Cp. ar.

7	<i>Cupressus macrocarpa</i>	Limon Servi	1	Cp.mc.
8	<i>Cotoneaster horizontalis</i>	Yayılcı Dağmuşmulası	4	C. hr.
9	<i>Festuca ovina</i>	Koyunyumağı	25	Fs. ov.
10	<i>Hibiscus syriacus</i>	Hatmi Ağacı	4	Hb. sy.
11	<i>Koelreuteria paniculata</i>	Güvey Kandili	1	K. pn.
12	<i>Lagerstromia indica</i>	Oya Ağacı	3	Lg. in
13	<i>Laurus nobilis</i>	Defne	4	La. no.
14	<i>Lavandula officinalis</i>	Lavanta	22	Lv. of.
15	<i>Mahonia aquifolium</i>	Mahonya	3	Mh. aq.
16	<i>Olea europaea</i>	Zeytin	1	Ol. er.
17	<i>Pennisetum setacum Rubrum</i>	Kırmızı Başak	3	P. st.
18	<i>Phormium tenax Sundovner</i>	Formium	4	Ph. te.
19	<i>Prunus ceracifera</i>	Süs Eriği	3	Pr. ce
20	<i>Syringa vulgare</i>	Leylak	2	S. vu.
21	<i>Viburnum opulus</i>	Kartopu	4	V. op.

Şekil 5. Zafer Meydanı peyzaj tasarımı plan görünüşü

Meydan tasarımında başarının sağlanabilmesi için Yıldırım (2006)'ın çalışmasında vurguladığı imaj ve kimlik, çekim ve güzergah, rekreasyon, esnek tasarım, mevsimsel strateji, erişilebilirlik, ahtapot gibi sarma ilkeleri dikkate alınmıştır. Bu bağlamda yapılan çalışmada alana imaj ve kimlik katması hedeflenerek doğal bitki örtüsünde yer alan türlere yer verilmiştir. Yapılan bitkisel tasarım ile çevreden geçen yol ağlarını kullanan kentlilerin ilgisi çekilerek meydana yönlendirmelerinin sağlanması hedeflenmiştir. Toplumun farklı yaş ve nitelikteki bireylerinin pasif rekreasyon ihtiyacı düşünülerek oturma ve dinlenme alanları tasarlanmıştır.

Meydanın her iki girişinden alınan üç boyutlu görsellerde yapısal ve bitkisel tasarımlar detaylı olarak verilmiştir (Şekil 6).

Şekil 6. Alana Tıflı Sokak ve İnönü Caddesinden giriş

Meydanda kullanıcıların dinlenme ve bir araya gelme ihtiyaçlarını karşılamak için farklı oturma alanlarına yer verilmiştir. Alanın zemininde hareketlilik yapılarak renklendirilmiş ve oturma alanı olarak kullanılmıştır. Böylece hem hareketlilik sağlanmış, hem de çevre yapılarından oturma mekanı gizlenmiştir (Şekil 7).

Şekil 7. Oturma alanları ve zemin kaplaması

Alanda minyatür bir kaya bahçesine yer verilmiş ve odak nokta etkisi yaratması açısından anne temalı heykel tasarımı yapılmıştır (Şekil 8).

Şekil 8. Oturma alanında anne temalı heykel

4 SONUÇ

Yapılan çalışma ile Zafer meydanının günümüz anlayışına uygun olarak peyzaj tasarımı oluşturulmuştur. Alanın yerinde yapılan incelemelerine dayanılarak en önemli ihtiyacın oturma dinlenme alanları olduğu belirlenmiş olup, daha çok bu yönde yapısal tasarımlar önerilmiştir. Yerinde yapılan gözlemler ile çocuk oyun ekipmanlarının aktif olarak kullanılmadığı ve alan konseptine de uymadığı belirlendiği için yer verilmemiştir. Alanın orta aksı kent merkezinin en yoğun kullanılan yürüyüş yolunun devamı niteliği haline getirilmiştir. Meydanın tüm kent kullanıcılarını bir ahtapot gibi sarması, mekân hissini yoğun yaşatması ilkesine dayanarak, dinlenme alanları çevresinde bitkiler ile çatı etkisi yaratılmıştır. Meydanın giriş ve çıkış noktaları geniş açıklık olarak bırakılmıştır. Yapılan tasarımların devamlılığı ve kentlilerin meydana çekiminin sağlanması başarılı bir yönetim ile sağlanabilecektir. Bu nedenle yerel yönetimlerin farklı meslek disiplinleri ile beraber ve bilimsel çalışmalar eşliğinde hareket etmesi gereklidir.

KAYNAKLAR

- Akman, K. (2020). Kent meydanlarının önemi ve değişen işlevi. *Akademik Düşünce Dergisi*, 1 (Bahar), 17-33. ISSN: 2687-6124.
- Altunkasa, F. ve Uslu, C. (2016). *Peyzaj tasarımı*. İstanbul: Birsen Yayınevi. 131s.
- Aslan, D. (2014). Kent ve meydanlar. *İTÜ Vakıf Dergisi*, 63, 20-24.
- Bayramoğlu, E. ve Yurdakul, N.M. (2019). Kentsel açık mekân olarak meydanların yaşam kalitesine etkileri: Trabzon örneği. *Journal of History Culture and Art Research (Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi)*, 8 (1), 425-435. DOI: 10.7596/taksad.v8i1.1554. (ISSN: 2147-0626).
- Çakmak, M., Özden, F. ve Uslu, A. (2021). Kentsel alanlarda biyoçeşitliliği destekleyen tasarım yaklaşımları, Ankara Keçiören Atatürk Botanik Parkı Örneği. *Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi*, 4:1, 13-27.
- Çanakkale Belediyesi. (2021). Sosyal Yaşam, Kütüphaneler. Erişim adresi (24.08.2021) <https://www.canakkale.bel.tr/tr/sayfa/1169-kutuphaneler/309-korfmann-kutuphanesi>.
- Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2021). Çanakkale'nin Tarihi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Çanakkale. Erişim Adresi (21.08.2021) <https://canakkale.ktb.gov.tr/TR-70468/tarihce.html>.
- Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. (2016). Ortadosk Kilisesinde Tasavvuf Rüzgârı, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. Erişim adresi (21.08.2021) <https://www.comu.edu.tr/haber-14906.html>.
- Çınar Altınçekiç, H.S., Engin B. ve Tanfer M. (2014). Tarihsel süreç içinde kent kimliğinin mekânsal kalite değerlendirmesi üzerine bir araştırma (Taksim Meydanı). *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 15(2), 132-148. ISSN:2146-1880.
- Çınar Altınçekiç, H.S. ve Kart, N., (2000). Kentsel tasarım sürecinde meydanlar. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, B-50 (2), 111-120.
- Çetiner, A. (1979). Şehir planlamasında çalışma yöntemleri ve ifade teknikleri. İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayını, İstanbul.
- Doğa Koruma ve Milli Parklar 3. Bölge Müdürlüğü. (2014). Çanakkale Doğa Turizmi Master Planı 2013–2023, T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 3. Bölge Müdürlüğü, Çanakkale.
- Dündar, M. (2017). Çanakkale'de geç Osmanlı dönemi camileri. *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ*, 15/23: 61-92. Erişim adresi (24.08.2021) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/357331>.
- Erdönmez, E. (2014). Kamusal alanların biçimlenmesi. *İTÜ Vakıf Dergisi*, 63, 14-19.
- Erduran Nemutlu, F. ve Derendeli, S. (2020, 27.11). City square design: The case of Çanakkale republic square. SPAD'20 International Spatial Planning and Design Symposium, November, 27-29, 2020, Izmir Democracy University, Turkey. Proceedings Book, (s.317-330). ISBN: 978-605-74811-2-2.
- İnceiş, N. (2006). Kentsel kamusal mekan kullanımında cinsiyet-güvenlik etkileşimi kadın için mekanın güvenliğinin Ankara örneğinde incelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Jauslin, D. (2012). Landscape design methods in architecture. 49th IFLA World Congress Cape Town South Africa. Landscapes in Transition. Access e-mail (12.04.2021) <https://www.academia.edu/37610058>.
- Jienan, Y. (2009). Research of landscape design in residential area. Blekinge Institute of Technology The European Spatial Planning Programme, Karlskrona, Sweden. Access e-mail (13.04.2021). <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:829456/FULLTEXT01.pdf>.

- Kaya, İ. (2001). Surp Kevorkun başına gelenler. Erişim adresi (21.08.2021) <https://bianet.org/bianet/kultur/1020-surp-kevorkun-basina-gelenler>.
- Kır, İ. (2009). Kent meydanlarının kent kimliği üzerine etkileri: İzmir örneği (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fen Bilimleri Enstitüsü, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Kiper, T. ve Karakaya, B. (2013). Edirne kent merkezindeki ilköğretim okul bahçelerinin peyzaj tasarım ilkeleri açısından irdelenmesi. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 10(1), 59-71.
- Marcus, C. C., Francis, C. (1998). People places 'design guidelines for urban open space'. New York, US: Van Nostrand Reinhold Company.
- Önder, S. ve Aklanoğlu F. (2002). Kentsel açık mekan olarak meydanların irdelenmesi. S. Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi, 16 (29), 96-106.
- Öztaş, Y. (1998). Kentler ve meydanlar. Maison Française Dergisi, 33, 154-157.
- Suher, H., (1998). Kent planlama sürecinde kent meydanlarının yeri ve işlevi. Peyzaj Mimarlığı Dergisi, 4, Mayıs-Haziran, Özdemir Ofset, İstanbul.
- Tırnakçı, A. (2020). Kentsel peyzaj tasarımı açısından tarihi Kayseri kent meydanının (Cumhuriyet Meydanının) irdelenmesi. Turkish Journal of Forest Science, 4(2), 314-332.
- Wu, W., Zou, C. and Ren, Y. (2013). Exploring landscape design of community parks from ecology and recreation perspectives. Environmental Engineering and Management Journal. 12 (9): 1869-1873, Access e-mail (130.8.2020) <http://omicron.ch.tuiasi.ro/EEMJ/>
- Yıldırım, Ö. (2006). Başarılı meydanlar için 10 ilke. Making Places (Çeviri). Mimarlık gündemi. Mimdap.org. Erişim adresi (07.03.2021) <http://mimdap.org/2006/12/batharyly-meydanlar-ycin-10-ylke/>.